

**Visu Baltijas JAR PSO kopīga koordinētās
pārdispečēšanas un kompensācijas
tirdzniecības metodika saskaņā ar
Komisijas Regulas (ES) 2015/1222
(2015. gada 24. jūlijs), ar ko izveido jaudas
piešķiršanas un pārslodzes vadības
vadlīnijas, 35. pantu**

2018. gada 2. novembrī

Satura rādītājs

Tā kā	3
1. punkts: Priekšmets un tvērums	4
2. punkts: Definīcijas	4
3. punkts: Kopīga koordinētās pārdispečēšanas un kompensācijas tirdzniecības metodika	4
4. punkts: CRC metodikas ieviešana	5
5. punkts: Valoda	6
1.pielikums: Identifikācijas process, koordinēšana un aktivizēšana kompensācijas tirdzniecībai/pārdispečēšanas pasākumiem.....	7

Visi Baltijas JAR PSO, ņemot vērā šādus apsvērumus:

Tā kā

- (1) Šis dokuments ir kopīga metodika, ko izstrādājuši Baltijas jaudas aprēķināšanas reģiona (turpmāk tekstā - Baltijas JAR) pārvades sistēmu operatori (turpmāk tekstā - PSO) attiecībā uz koordinētas pārdispečēšanas un kompensācijas tirdzniecības kopīgas metodikas izstrādi (turpmāk tekstā - CRC metodika) saskaņā ar 35. pantu Komisijas Regulā (ES) 2015/1222, ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas (turpmāk tekstā - CACM regula).
- (2) Saskaņā ar CACM regulas 9. panta 9. punktu piedāvātā CRC metodika visā Baltijas JAR veicina un nekādā veidā neaizkavē CACM regulas 3. panta mērķu sasniegšanu. CRC metodika nodrošina darbības drošību un tainīgu un nediskriminējošu attieksmi pret PSO (CACM regulas 3. panta c) un e) apakšpunkts).
- (3) CRC metodika papildina Baltijas JAR jaudas aprēķina metodiku, veicinot efektīvu konkurenci (samazinot pārslodzi) elektroenerģijas ražošanā, tirdzniecībā un piegādē, nodrošinot optimālu pārvades infrastruktūras izmantošanu, efektīvi izmantojot un koordinējot pārdispečēšanas un kompensācijas tirdzniecības resursus starp PSO, kas savukārt veicina efektīvu ilgtermiņa elektroenerģijas pārvades sistēmas un elektroenerģijas nozares darbību Savienībā, efektīvi izmantojot un koordinējot pārdispečēšanas un kompensācijas tirdzniecības resursus starp PSO, optimizējot starpzonu jaudas aprēķināšanu un piešķiršanu (CACM regulas 3. panta a), b), d) un g) apakšpunkts).
- (4) Šajā CRC metodikā ņemti vērā arī vispārējie principi, mērķi un citas metodikas, kuras ir noteiktas CACM regulā, Komisijas Regulā (ES) 2017/1485 (2017. gada 2. augusts), ar ko izveido elektroenerģijas pārvades sistēmas darbības vadlīnijas (turpmāk tekstā - SO regula). SO regulā ir definēti noteikumi un prasības metodikas izstrādei, lai nodrošinātu darbības drošību, frekvences kvalitāti un savstarpēji savienotas sistēmas un resursu efektīvu izmantošanu.
- (5) Pārdispečēšana un kompensācijas tirdzniecība var tikt izmantota darbībā atbilstīgi SO regulas 23. pantam, nosakot korektīvo pasākumu sagatavošanas, aktivizēšanas un koordinēšanas principus.
- (6) Saskaņā ar SO regulas 78. panta 1. punkta b) apakšpunktu katrs PSO sniedz reģionālajam drošības koordinatoram (turpmāk tekstā - RDK) atjauninātu sarakstu ar iespējamajiem korektīvajiem pasākumiem no SO regulas 22. pantā uzskaitītajām kategorijām.
- (7) Šajā CRC metodikā, ja no konteksta neizriet citādi:
 - a) vārdi vienskaitlī apzīmē arī daudzskaitli un otrādi;
 - b) virsraksti ir paredzēti tikai lietošanas ērtībai un neietekmē šīs CRC metodikas interpretāciju;
 - c) jebkura atsauce uz tiesību aktiem, regulām, direktīvām, rīkojumiem, instrumentiem, kodeksiem vai jebkādiem citiem normatīvajiem aktiem iekļauj jebkādas to spēkā esošās izmaiņas, papildinājumus vai atkārtotu to ieviešanu.
 - d) Atsauce uz punktu, ja vien nav norādīts savādāk, ir atsauce uz punktu šajā CRC metodikā.
- (8) Saskaņā ar CACM regulas 35. panta 2. punktu CRC metodikā iekļauj pārrobežu mēroga pasākumus. Šajā CRC metodikā pārdispečēšanas un kompensācijas tirdzniecības darbību pārrobežu mērogs ir jāsaprot kā nepieciešamība nodrošināt, lai šādu darbību rezultātā pārslodze netiktu pārvietota uz kādu citu robežu vai pāri citai robežai. To nodrošina, PSO piemērojot pārdispečēšanu vai kompensācijas tirdzniecību.

IESNIEDZ ŠĀDU CRC METODIKU VISĀM BALTIJAS JAR REGULATĪVAJĀM IESTĀDĒM:

1. punkts **Priekšmets un tvērums**

Šajā dokumentā noteiktā koordinētās pārdispečēšanas un kompensācijas tirdzniecības metodika tiek uzskatīta par Baltijas JAR PSO kopīgo metodiku saskaņā ar CACM regulas 35. pantu un aptver CRC metodiku gadījumā, ja pastāv pārslodze kādā no:

- a. esošajām vai nākotnes tirdzniecības zonu robežām un starpsavienotājiem, kas iekļauti Baltijas JAR, kuram piemēro CACM regulu; un
- b. kritiskajiem tīkla elementiem, kas pieder PSO vai citām juridiskajām vienībām un ietekmē pārrobežu jaudas uz Baltijas JAR tirdzniecības zonu robežām.

2. punkts **Definīcijas**

Šajā CRC metodikā izmantotajiem terminiem ir tāda nozīme, kāda ir sniegta CACM regulas 2. pantā, Regulā (EK) Nr. 714/2009, kā arī Direktīvā 2009/72/EK sniegtajās definīcijās. Papildus iepriekšminētajām definīcijām Baltijas JAR PSO izmanto šādas definīcijas:

1. "attiecīgie PSO" – divi Baltijas JAR PSO, kuri darbojas abās pusēs kaimiņu tirdzniecības zonas robežai, uz kuras pārādījusies pārslodze.

3. punkts **Kopīgā koordinētās pārdispečēšanas un kompensācijas tirdzniecības metodika**

1. Kompensācijas tirdzniecību un pārdispečēšanu var piemērot pēc izmaksu neietilpīgu korektīvo pasākumu izsmelšanas.
2. Korektīvos pasākumus ar viszemākajām izmaksām (ņemot vērā to efektivitāti) piemēro, ņemot vērā darbības drošības kritērijus.
3. Fiziskas pārslodzes gadījumā pārrobežu starpsavienojumā kompensācijas tirdzniecību vai pārdispečēšanu uzsāk tas/tie PSO, kas atbild par pārslodzes mazināšanu attiecīgajā pārrobežu starpsavienojumā. Attiecīgie PSO var vienoties uz līguma pamata, kurš no attiecīgajiem PSO būs tā puse, kura uzsāk kompensācijas tirdzniecību vai pārdispečēšanu attiecīgajā pārrobežu starpsavienojumā. Kompensācijas tirdzniecību vai pārdispečēšanu var aktivizēt arī saistībā ar attiecīgā starpsavienojuma bojājumu, atteici vai negaidītu atslēgumu vai nolūkā pārvaldīt attiecīgā HVDC starpsavienojuma tehniskos ierobežojumus, t.i., tehnisko minimālo jaudu.
4. Pārdispečēšana vai kompensācijas tirdzniecība, kas veikta nolūkā atvieglot konkrētu fizisko pārslodzi, nedrīkstētu radīt citu fizisku pārslodzi.
5. Katrs PSO var pārdispečēt visas pieejamās ražošanas vienības un slodzes atbilstīgi attiecīgajiem mehānismiem un līgumiem, kas piemērojami tā kontroles zonai, ieskaitot starpsavienotājus.
6. Katrs PSO atturas no vienpusējiem vai nekoordinētiem pārrobežu mēroga kompensācijas tirdzniecības vai pārdispečēšanas pasākumiem.
7. Par pārslodzes mazināšanu uz pārrobežu starpsavienojuma atbildīgais PSO koordinē (abi attiecīgie PSO apstiprina darbības) kompensācijas tirdzniecības vai pārdispečēšanas darbības vismaz ar to PSO, ar kuru tas daļa attiecīgo pārrobežu starpsavienojumu, ņemot vērā to ietekmi uz darbības drošību un ekonomisko efektivitāti.
8. Ražošanas vienības un slodze *ex-ante* sniedz solījumus, kurus PSO var izmantot kompensācijas tirdzniecības vai pārdispečēšanas nolūkos. Aktivizēto solījumu cenu noteikšana kompensācijas tirdzniecības vai pārdispečēšanas nolūkos balsta uz: a) cenām attiecīgajos tirgos (balansēšanas tirgos, tekošās dienas tirgos, utt.); un/vai b) cenu, kas atspoguļo faktiskās izmaksas vai ienākumus no aktivizētajiem balansēšanas resursiem, piemērojot metodi apmaksā atbilstoši solītajam (*pay-as-bid*).

9. Baltijas JAR PSO *ex post* apmainās ar visu attiecīgo informāciju, kas nepieciešama, lai noteiktu balansēšanas elektroenerģijas apmaiņas cenu kompensācijas tirdzniecības vai pārdispečēšanas nolūkam, kā arī attiecīgās kompensācijas tirdzniecības vai pārdispečēšanas izmaksas.
10. Ražošanas vienības un slodzes sniedz šā punkta 9. apakšpunktā minētos datus saskaņā ar atbilstošajiem mehānismiem un līgumiem, kas noslēgti starp attiecīgo ražošanas un slodzes vienību un PSO.
11. Korektīvo pasākumu sagatavošanu, aktivizēšanu un koordinēšanu nolūkā novērst sistēmas stāvokļa pasliktināšanos veic saskaņā ar SO regulas 23. pantu.
12. Ja pārdispečēšanu vai kompensācijas tirdzniecību izmanto saskaņā ar *CACM* regulas 21. pantu, PSO attiecīgajam RDK jānosūta informācija par pieejamajiem un piemērojamajiem korektīvajiem pasākumiem.
13. Ja koordinētajā reģionālajā darbības drošības novērtējumā ir konstatēts ierobežojums, RDK saskaņā ar SO regulas 78. panta 2. punkta a) apakšpunktu iesaka attiecīgajiem PSO visiedarbīgāko un ekonomiski efektīvāko korektīvo pasākumu, tostarp pārdispečēšanu vai kompensācijas tirdzniecību.
14. Kad PSO saņem no RDK ieteicamo korektīvo pasākumu priekšlikumu, tostarp pārdispečēšanu vai kompensācijas tirdzniecību, tas novērtē ieteikto pasākumu attiecībā uz elementiem, kas iesaistīti šajā pasākumā un atrodas tā kontroles zonā atbilstīgi SO regulas 78. panta 4. punktam. PSO pieņem lēmumu, vai īstenot ieteikto korektīvo pasākumu. Ja tas nolemj neīstenot ieteikto korektīvo pasākumu, PSO iesniedz RDK šāda lēmuma paskaidrojumu. Ja PSO nolemj īstenot ieteikto korektīvo pasākumu, tas piemēro šo pasākumu attiecībā uz elementiem, kas atrodas tā kontroles zonā, ar noteikumu, ka pasākums ir saderīgs ar reāllaika apstākļiem.
15. PSO noraida RSC ieteiktā korektīvā pasākuma ieviešanu, ja ieteiktais korektīvais pasākums nav saderīgs ar reālā laika apstākļiem, vai PSO ir pieejami efektīvāki korektīvie pasākumi brīdī, kad tiek pieņemts lēmums par korektīvu pasākumu aktivizēšanu.
16. Baltijas JAR RSC ir pienākums 5 gadus saglabāt pierakstus par ierosinātajiem pārdispečēšanas vai kompensācijas tirdzniecības priekšlikumiem, tostarp:
 - a) Baltijas JAR PSO veikto pārdispečēšanu vai kompensācijas tirdzniecību, pamatojoties uz RSC priekšlikumu, kurš izriet no drošības analīzes;
 - b) visi pamatojumi, kāpēc Baltijas JAR PSO neīstenoja RSC ieteikumu.Pēc Baltijas JAR nacionālo regulatīvo iestāžu pieprasījuma Baltijas JAR RSC ir pienākums sniegt pilnīgu 16. punkta a) un b) apakšpunktā minēto gadījumu pierakstus.
17. PSO aktivizē korektīvos pasākumus pēc iespējas tuvāk reāllaikam, ņemot vērā paredzēto aktivēšanas laiku un risināmās sistēmas darbības situācijas steidzamību. Gadījumos, kad nepieciešamība pēc kompensācijas tirdzniecības ir iepriekš zināma un nav paredzamas izmaiņas darbības nosacījumos, lēmumu par korektīvo pasākumu aktivizēšanu var pieņemt arī labu laiku pirms reāllaika.
18. Šīs metodikas 1. pielikums apraksta detaļās kompensācijas tirdzniecības un pārdispečēšanas lomas, pienākumus un koordinācijas procesu starp PSO un RSC nākamajā dienā, tekošajā dienā, tuvu reāllaikam un reāllaikā.

4. punkts **CRC metodikas ieviešana**

PSO ir jāievieš šī *CRC* metodika 6 mēnešu laikā pēc tam, kad ir saņemts Baltijas JAR nacionālo regulatīvo iestāžu apstiprinājums *CRC* metodikai vai arī Energoregulatoru sadarbības aģentūra ir pieņēmusi lēmumu saskaņā ar *CACM* regulas 9. panta 11. un 12. punktu.

5. punkts

Valoda

Šīs *CRC* metodikas atsauces valoda ir angļu valoda. Lai novērstu šaubas, ja PSO ir jāpārtulko šī *CRC* metodika savā valsts valodā (-s), gadījumā, ja pastāv pretrunas starp saskaņā ar *CACM* regulas 9. panta 14. punktu PSO publicēto versiju angļu valodā un jebkuru versiju citā valodā, attiecīgajiem PSO pienākums ir novērst jebkādu neatbilstību, nodrošinot šīs *CRC* metodikas pārskatītu tulkojumu attiecīgajām savas valsts regulatīvajām iestādēm.

1.pielikums: Identifikācijas process, koordinēšana un aktivizēšana kompensācijas tirdzniecībai/pārdispečēšanas pasākumiem

Zemāk sniegtā ilustrācija apraksta detaļās kompensācijas tirdzniecības un pārdispečēšanas lomas, pienākumus un koordinācijas procesu starp PSO un RSC nākamajā dienā, tekošajā dienā, tuvu reāllaikam un reāllaikā.

Kopumā gan PSO, gan RSC varētu veikt darbības drošības analīzi saskaņā ar koordinēto drošības analīzes metodiku, kas noteikta SO regulas 75. pantā. Detalizētāks PSO - RSC savstarpējo attiecību apraksts par darbības drošības analīzi un jaudas aprēķinu ir nosakāms metodikās un procesos, kuri ir izstrādāti saskaņā ar SO regulas 74. - 78. pantu un CACM regulas 27. panta 2. punktu. Saskaņā ar SO regulu, PSO nodrošina RSC ar visu informāciju un datiem, kuri ir vajadzīgi, lai veiktu reģionālo darbības drošības novērtējumu. Pēc darbības drošības novērtēšanas veikšanas PSO un RSC/koordinētais jaudas kalkulators(-i) koordinē/apstiprina jaudas aprēķināšanas rezultātus un plānotos korektīvos pasākumus. Kā redzams no zemāk sniegtās ilustrācijas, darbības drošības analīzes procesā, jaudas aprēķināšanā un rezultātu apstiprināšanā ir līdzības nākamās dienas un tekošās dienas jaudas aprēķināšanas laika posmos.

Pēc tekošās dienas starpzonu vārtu slēgšanas laika un līdz vienai stundai (30 minūtēm) pirms reālā laika, kad nav iespējams mainīt tekošās dienas jaudu nākamai stundai, PSO, pamatojoties uz tirgus rezultātiem, kā arī, ņemot vērā darbības drošības analīzes rezultātus, var koordinēt korektīvo pasākumu aktivizēšanu jau pirms reālā laika. PSO, pamatojoties uz energosistēmas reāllaika novērojumiem, kā arī, ņemot vērā koordinētas pārrobežu jaudas, var koordinēt un aktivizēt korektīvos pasākumus arī reālā laika darbības laikā. Kad PSO reāllaikā ir aktivizējuši kompensācijas tirdzniecību, tiek izmantots saimnieciski izdevīgākais pieejamo rezervju saraksts, lai izvēlētos vismazāk dārgo rezervi (ņemot vērā to tehnisko efektivitāti un apstākļus, ka nav izveidota cita fiziska pārslodze).

PSO ir atļauts arī atteikties veikt korektīvo pasākumu īstenošanu darbības stundas laikā (pat, ja RSC ir ieteikusi šādus korektīvos pasākumus un PSO ir apstiprinājusi to īstenošanu iepriekšējā laika posmā). PSO ir jāinformē RSC par korektīvo pasākumu neaktivizēšanu, kurus RSC ir ierosinājusi, bet kuri nav tikuši īstenoti darbības stundas laikā.

